



REVISIONSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2019

Till fullmäktige i Gävle kommun

Sid 1 (6)

Dnr 20REK17

Vi har granskat verksamheten i kommunstyrelsen, nämnderna och de gemensamma nämnderna samt, i vår roll som utsedda revisorer och lekmanarevisorer, även verksamheten i kommunens företag. Granskningen har utförts enligt lagstiftning, god revisionsd i kommunal verksamhet och reglemente för revisorerna i Gävle kommun.

Granskningsarbetets omfattning, inriktning och resultat redovisas i bilagorna "Kommunrevisionens förvaltningsberättelse 2019" samt "Kommunrevisionens redogörelse för granskningsarbetet 2019", ur vilka vi särskilt vill lyfta fram:

Förutsättningarna för revisorernas arbete

Verksamheten har under 2019 genomförts med begränsade personella resurser p g a pensionering, deltid och sjukfrånvaro, vilket inneburit att budgeterade 5 yrkesrevisorer i realiteten varit 3,6 tjänster inklusive en inhyrd nämndsekreterare. (Bil 1)

Vi har haft dialogmöten med de granskade enheterna och haft möten med kommunledningen samt med fullmäktiges presidium och gruppledarna, vilket är en viktig del av vårt arbete. (Bil 2, s 3-4)

Bristande måluppfyllelse - verksamhet

Inom perspektivet Invånare och kunder har inte målet **Kompetensnivån hos kommunens befolkning höjs och anpassas till arbetsmarknadens behov och samhällets utveckling** uppnåtts. Detta är i likhet med tidigare år.

(Bil 2, s 13-14)

Andelen elever i årskurs 9 som blir behöriga till gymnasiet har under en tioårsperiod sjunkit med 7 procentenheter. Gapet till riksgenomsnittet har också ökat över tid. Eleverna i Gävle kommun har inte sämre förutsättningar, däremot är frånvaron bekymmersam, 15% av eleverna i årskurs 9 har en frånvaro på över 20 %. Utbildningsnämnden gör nu en analys som kopplar ihop betygresultat på individnivå med frånvaro. Revisorerna har en pågående förstudie

av frånvarohanteringen inom grundskolan på skolnivå och på huvudmannanivå.

Resultaten för gymnasieskolorna är lägre än för föregående år vad gäller gymnasieexamen, men högre avseende behörighet till högskola. Även här är frånvaron totalt hög, men varierar mellan gymnasierna: 11–14%.

Sammanfattningsvis kan den bristande måluppfyllelsen få stora negativa effekter för elever i form av utanförskap och bidragsberoende samt samhällsekonomiska konsekvenser i form av större belastning på trygghetssystemen. Prognoser från SKR¹ visar på att det framgent är färre som ska försörja fler, vilket understryker vikten av att elever tar examen och sedan påbörjar studier eller kommer ut i arbetslivet. Följden av att elever inte når sin examen och inte kommer ut i arbetslivet, är dessutom att det kan uppstå kompetensbrist inom flertalet yrken.

Inom perspektivet Hållbar tillväxt nås inte målet **Gävle kommun är en av Sveriges bästa företagarkommuner**. (Bil 2 s 14–15)

Tre indikatorer anses inte vara uppfyllda. Utfallet för indikatorn företagsklimat har försämrats ytterligare och Gävle placerar sig nu på plats 273, vilket är en försämring med totalt 19 placeringar i jämförelse med föregående år.

Byggklar mark för företagande är vid årsskiftet återigen betydligt lägre, 12,1 ha², än målvärdet 60 ha. Under året har 66 ha sålts till Microsoft. Ett detaljplanelut i juni om mark i Rörberg, 213 ha, har överklagats.

Arbetslösheten är fortsatt högre i Gävle än i riket. Avvikelsen mot rikssnittet har sjunkit under de senaste åren, men når inte målvärdet för 2019.

NKI³ (kundnöjdhet) ligger på indexnivån 70, som den legat på eller strax under, de senaste fem åren. Antal nyregistrerade företag per 1000 invånare är 5,2 för 2019, samma nivå som 2017 och 2018. Målvärdet var 6,8 för 2019.

Den bristande måluppfyllelsen i båda fallen innebär negativa effekter för arbetsmarknadens behov och samhällets utveckling. Fortsatta åtgärder är nödvändiga. Revisionen kommer nogsamt att följa utvecklingen.

Gävle Vatten AB:s ekonomiska ställning (Bil 2 s 30–32)

Revisorerna har uppmärksammat att Gävle Vatten AB för 2019 haft en underbalanserad budget. Bolagets resultat efter finansiella poster och före skatt är ett

¹ Sveriges Kommuner och Regioner

² hektar

³ Nöjd Kund Index

underskott om -34,3 mnkr för 2019. Bolaget har inget avkastningskrav, då det inte är förenligt med Lag om allmänna vattentjänster. Underskottet får inte avräknas mot överskott från taxeintäkter längre fram.

Bolaget aviserade behov av taxehöjning 2018 för att klara ekonomin 2019. Beslut om höjd taxa fattades av kommunfullmäktige i juni 2019.

Taxan höjs 25 % år 2020 och 20% åren 2021 och 2022 för att täcka verksamhetens kostnader. Trots detta beräknas bolagets egna kapital i stort förbrukas i kommunplanen för 2020–2021. Ett aktieägartillskott eller en kapitaltäckningsgaranti kan bli nödvändigt redan under 2020. Aktieägartillskott för underskottstäckning betraktas som driftsbidrag och genererar moms och skatt i bolaget (vilket Ockelbo Vatten AB tidigare erfarit).

Aktierna i Gävle Vatten AB är upptagna till 40 mnkr i Gävle kommuns årsredovisning. Då beskedet från Bokföringsnämnden kom sent, att underskott var tvungna att redovisas över resultatet, har ingen översyn av värderingen gjorts. Enligt SG Ekonomi kommer det att göras under 2020.

Gävle Vatten AB:s verksamhet är samhällsviktig och bolaget behöver ha en ekonomisk stabilitet. Under denna mandatperiod planeras en stor investering i en ny vattentäkt i Älvkarleby.

Finansiella mål och uppföljning av måluppfyllelse (Bil 2 s 34–38)

Av fyra finansiella mål för god ekonomisk hushållning 2019 uppnås tre medan ett delvis uppnås.

Kommunkoncernens verksamheter bedrivs kostnadseffektivt och inom tilldelade ramar.

Målet bedöms som uppfyllt. Verksamhetens nettokostnader har ökat med 1,9 % (målvärde högst 3,4 %). Skatter, generella bidrag och utjämning har ökat med 3,7 % (målvärde 3,4 %).

I nettokostnaderna ingår en försäkringsintäkt på nära 54 mnkr. Men även om den exkluderas så uppgår nettokostnadsökningen till 2,8 % ett utfall som även det understiger skatteintäktsökningen.

Trenden för de senaste fem åren är att kostnadsutvecklingen är högre än intäktsutvecklingen av skatter, generella bidrag och utjämning. Det är positivt att nettokostnadsutvecklingen bromsats under 2019. För att långsiktigt ha en verksamhet som finansieras av skatteintäkterna, krävs en balans mellan skatteintäkter och nettokostnader under kommande år.

Resultatet ska långsiktigt uppgå till minst 2 procent av skatteintäkterna.

Med resultat avses resultat exklusive realisationsvinster och exploatering. Bedömningen är att målet, minst 2 %, uppnås över en åttaårsperiod tack vare goda resultat tidigare år, utfallet är 2,6 %.

Utfallet för 2019 är ett resultat om 1,9 %, det budgeterade resultatet om minst 0,5 % nås.

Revisionen noterar att båda indikatorernas målvärden har ändrats i och med ett nytt budgetbeslut i fullmäktige angående Spängersleden, efter beslutet om kommunplan 2019–2022. Ändringen innebär en sänkning av målvärdena för båda indikatorerna från 1,4 % till 0,5 % respektive 2,7 % till 2,4 %. Om ändring inte gjorts hade utfallet för det genomsnittliga resultatet under de senaste åtta åren om 2,6 % inte uppnått målvärdet.

Att målvärden i budget för innevarande år ändras, tycker revisionen ger en felaktig bild. En mer rättvisande bild är att låta ursprungliga målvärden kvarstå och istället redovisa utfallet med en beskrivning av avvikelserna.

Kommunkoncernen har en långsiktig tillväxt i balans.

Målet bedöms uppnås. Kommunkoncernens soliditet inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsåtagandet, en av indikatorerna, uppgår till 34,2 %, och klarar målvärdet 31,0 %. Detsamma gäller för kommunen, där soliditeten uppgår till 45,3 % och klarar målvärdet om 45,2 %.

Den andra indikatorn är kommunkoncernens skuldsättningsnivå. Skuldsättningsnivån är 99 589 kr och klarar målvärdet om 108 100 kr per invånare.

Investeringar bör långsiktigt vara självfinansierade

Bedömningen är att målet delvis uppnås. Självfinansieringsgraden under den senaste femårsperioden uppgår till 91 % och överstiger målvärdet minst 76 %. Även självfinansieringsgraden för 2019 om 92 % klarar målvärdet 63 %. Däremot uppgår inte självfinansieringen till den långsiktiga målsättningen om 100 % självfinansiering.

Revisionen noterar att i planerna för nyinvesteringar kommande år, beräknas självfinansieringen endast uppgå till 50 - 60 %. Då investeringsplanerna i kommunen uppgår till 700 - 900 miljoner kronor per år, räknar man med att det krävs resultatförbättringar på uppemot 500 miljoner kronor på årsbasis för att klara en snabb egen finansiering av investeringarna. Det är med hänsyn till dagens pandemikris och kommande lågkonjunktur inte realistiskt, utan extern finansiering kommer att krävas. Det kommer att påverka både soliditet och självfinansieringsgrad.

Analys

De totala nettokostnaderna uppgår till 5 805,2 mnkr. De sammantagna intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning uppgår till 6 015,4 mnkr. Marginalen är 210,2 mnkr, vilken är betydligt större än 2018 då marginalen endast var 17 mnkr. Verksamhetens nettokostnader är 96,5 % av skatteintäkterna för 2019.

Kommunens totala resultat, 315,9 mnkr, påverkas av jämförelsestörande poster med totalt 262,9 mnkr. De jämförelsestörande posterna är:

- Nedskrivningar -2,0 mnkr
- Realisationsvinster 8,7 mnkr
- Exploateringsverksamheten 199 mnkr
- Värdeöverföring exploatering -6,6 mnkr
- Utdelning Kommuninvest 9,9 mnkr
- Skadeersättning Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB 53,9 mnkr

Utän samtliga jämförelsestörande poster uppgår ändå resultatet för kommunen till 53 mnkr 2019.

Det är det sista året ersättning utbetalas från Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB, då bolaget läggs ner under 2020. Kvarstående medel från bolaget kommer då tillbaka till kommunen. Exploateringsresultatet är mycket högt 2019 och huvuddelen utgörs av försäljningen av mark till Microsoft.

Prognoserna för den ekonomiska utvecklingen för kommunen har varit mindre skatteintäktsökningar de kommande åren samtidigt som behoven i både yngre och äldre åldersgrupper innebär ökande kostnader. Med anledning av Coronapandemin kommer kommunen att drabbas av högre kostnader i olika verksamheter och ännu mindre skatteintäkter. En betydligt högre arbetslöshet förväntas. Staten kommer att gå in med extra medel till kommunerna, men om det kommer att täcka inkomstbortfallet är svårt att förutse.

Behovet av verksamhetsanpassning för kommande år är stort och tillsammans med den planerade höga investeringstakten för att möta behoven i välfärden krävs en strikt ekonomistyrning.

Rättvisande räkenskaper (Bil 2 sid 5–7 samt 8–9)

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Lag om kommunala bokföring och redovisning samt god redovisningssed, med följande undantag för

- indikation på klassificeringsfel gällande finansiell leasing, vilket föranleder en djupare granskning 2020
- bokföring och arkivering där systemdokumentation inte är till fullo framtagen

- andelsvärde i Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB

Balanskravet, det lagstadgade kravet på ett positivt resultat, enligt en fastställd beräkningsmodell, är uppfyllt. (Bil 2 s 38)

Vi tillstyrker:

- att styrelsen, övriga nämnder, gemensamma nämnder och de förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet, samt
- att årsredovisningen godkänns

Revisionsberättelsen är upprättad av samtliga valda revisorer i Gävle kommun. Eva-Karin Hamilton har inte deltagit i revisionen av Omvårdnadsnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden. Lena Lundgren Rörick har inte deltagit i revisionen av Utbildningsnämnden och Gavlia-koncernen och inte heller i granskningsprojektet rörande Microsofts köp av mark från kommunen. Erik Olsson har inte deltagit i revisionen av Kultur- och Fritidsnämnden samt fullmäktiges valberedning. Elizabeth Puhls har inte deltagit i revisionen av de gemensamma nämnderna Företagshälsovård och Hjälpmedel/FOU Valfärd. Arne Övrelid har inte deltagit i revisionen av Utbildningsnämnden.

Gävle 2020-04-23

Rosalie Carlén

Eva-Karin Hamilton

Lena Lundgren Rörick

Erik Olsson

Elizabeth Puhls

Arne Övrelid

Bilagor:

1. Kommunrevisionens förvaltningsberättelse 2019
2. Kommunrevisionens redogörelse för granskningsarbetet 2019